

Szerkesztőségi iroda:

Nagybeskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám.

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája Nagybeskerek, Zápolya-utca 1. hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRAJNER LAJOS.

Előfizetési árak:

Egész évre — — — — 24 kor.
Félévre — — — — 12
Negyedévre — — — — 5
Egy hóra — — — — 2
— Egyes szám ára 8 fill —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el. Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével mindennap délután 5 órakor.

Nagybeskerek, 1908.

XXXVII. évfolyam 234. szám.

Kedd, okt. 13.

A mai kultúra.

— okt. 13.

A háborus hírek és izgalmak közepette a fojtó, nyomasztó levegőből és a sötét mélységekből jól esik egy kissé a kultúra szép verőfényes, tiszta levegőjü sikságára menekülni.

A zürzavaros órák közepette ugyanis jutott most egy pillanat a kultúrának abból az alkalomból, hogy kulturális életünknek egy nagy súlyú országos tényezője: a muzeumok és könyvtárak tanácsa gyűlést tartott a Dunántul kies városában, Szombathelyen.

Az ottan most lefolyt kulturális ünnep nem helyi érdekű, hanem országos jelentőségű s különösen figyelemre érdemes és jelentősé teszi az a beszéd, amelylyel Wlassics Gyula, a szövetség elnöke a közgyűlést megnyitotta.

A mai kor kulturális törekvéseinek széles perspektíváját tárta fel a beszéd, amely szakértői tudással és hazafias érzéssel párosulva, rámutatott a legfontosabb és a legégetőbb kérdésekre, amelyeknek sürgős megoldásával hazánk kulturáját szolgálunk kell.

Különösen figyelemreméltó a beszédnek az a része, amelyben a kultúra szerepét fejtette ki a társadalmi fejlődés keretében. Konstatálta Wlassics, hogy a „társadalmi evolúció gyors mértékben indult meg a mi hazánkban is. A jogkiterjesztés küszöbén állunk. A kulturális intézmények sem kulloghatnak a fejlődés mögött. Ugy látszik, az emberi társadalom bizonyító példát szolgáltat ama tudósok tételére, kik azt vitatják, hogy a földi élő természetben az alakulások éppen nem történnek mindig évezredek alatt észrevétlen lassúsággal, hanem olykor lökészerűen, hirtelen érvényesülnek és változtatják meg minket környező

világ képét.“ Egy kiváló gondolkozónak ez a jellemzése valóban ráillik a mi társadalmi fejlődésünkre is.

A természettudományok nagy találmányai, a forgalmi eszközök tökéletessége, az ipari és mezőgazdasági technika új gazdasági világot jelent. Ezzel az új materiális világgal lépést kell tartania annak a másik világnak, az érlelmi és erkölcsi képzés világának.

Amely nemzet itt az erő forrongásának összecsapásában meg nem találja a harmonikus egységet, létét veszélyezteti. A ma uralkodó osztályok, Wlassics szerint, a mi hazánkban távol állanak attól, hogy az „ancien regime“ be nem vált eszközeivel küzdenének az ujjkor eszmeáramlata ellen. Azok a fegyverek, melyekkel a francia nemesség a „bourgeoisie“ jogai érvényesülése ellen küzdött, a forradalom útjára terelte a társadalmi evolúciót. Nem a nyers erő jogát, vagy a lenéző közönyösséget, de a segítség és kölcsönös jóakarattal elvét kell szolgálunk. De ezt az elvet mindegyiknek a maga állása és kötelessége szerint fent és lent is meg kell érteni és követni.

A magyar társadalom minden rétegének szellemi és erkölcsi erejének kivétel nélkül nem egyes akár felső, közép vagy alsó osztály, de a nép egyetemes érdekeinek szolgálatában kell állania. Szolgáljuk mi is szerető gondossággal ennek a társadalmi paedagogiának leghatalmasabb eszközét: a könyvek terjesztését „Nem akarunk — ugymond Wlassics — mi könyveinkkel ott a népkönyvtárakban irányzatos célokat, fél igazságokat szolgáltatni. Mi a teljes igazságok hirdetésétől nem riadunk vissza. Sőt minden erőnk a teljes igazságok hirdetésében áll. Eppen ezzel akarjuk

elérni, hogy a nép legszélesebb rétege is a műveltség szárnyain följebb emelkedjék, értelmi és erkölcsi készsége úgy tökéletesedjék, hogy az egyént saját gondolata, szive érzése és jelleme vezesse és a gyakran mesterségesen, vagy lelkiismeretlenül készített utvesztő között is találja meg az emberi haladásnak folyton emelkedő útját és kerülje el a sülyedés, a visszaesés ösvényeit.“

Ezt a beszédet érdemes emlékébe vésni mindenkinek az országban, aki a kultúra mezején munkálkodik. A mai kulturális munkásságnak valóban olyannak kell lenni, ahogy azt Wlassics megrajzolta. Igazságokat kell hirdetni s világhosszút terjesztetni minden zugba, mert a világos fejekben nincsenek sötét gondolatok, hanem csak a jóra, a nemesre s az igazra való törekvések.

A délvidéki polgári iskolai tanárok gyűlése.

— okt. 13.

A délvidéki polgári iskolai tanárok vasárnap gyűlést tartottak Temesvárott, amely gyűlés az országos polgári iskolai egyesület délvidéki körének közgyűlése volt.

Ez a kör az országos egyesületnek legnagyobb és legtevékenyebb szerve, amiről tanúságot tett mostani közgyűlése is. A közgyűlésnek legfontosabb része az a határozat, amelylyel kimondotta, hogy a polgári iskolai reform érdekében a tanárság a társadalmi propagandát nemcsak folytatja, hanem ki is szélesíti. Ezen a gyűlésen nyilatkozott a tanárság első ízben a kormány fizetésrendezési terveiről is. A tervezet általános ellenszenvvel találkozott s a tanárság erőiesen foglalt állást ellene. A közgyűlésen tisztújítás is volt, mely röviden és lelkesen ment végbe s egyhangulag választották meg újra elnöké

A „TORONTÁL“ tárcája.

Utazás a tengertől a hegyekig.

(A „Torontál“ eredeti tárcája.)

I.

Amikor augusztus 3-án utnak indultam, azt hittem, hogy majd egy-két vig hangulatu fürdőlevelet fogok megereszteni a sötétkék Adria mellől, amelynek csak egy kicsinyke kis része magyar hazánké. Ez a kis rész is csak tájdalom és gonddal telten kezelhető a mienkűl. Sokat lehetne erről írni, de hiszen irtak, meg fognak is írni. Akik ezt teendik a jövőben, előítélet nélkül, a lehetőséget szem előtt tartott, tehát legénykedési fogadkozások által nem feszélyezett, de a jogos és törvényszerű erélyről is soha meg nem feledkező tárgyilagossággal és egy pillanatig sem mellőzött tiszta emberszeretettel megmémésített hazaszeretettel tegyék.

Jelen, tisztán a magam időöltése okából megindult soraimnak azonban nem ez a kiindulási pontja.

A kiindulási pont, mint a kezdetben jelzett napon már megmondtam este, 8/7-kor, helyesebben 6 óra 46 perckor a N. B. N. K. V. pályaháza volt.

Ha az ember olyan szerencsés, hogy a közvetlen kocsiban másodmagával egy I. osztályú félfülkét elfoglalhat, akkor abban a föltétlen nem dohányzást is elérheti, föltéve, ha a férfival utazó nő nem dohányos, mert azt a férfit, férjéről ne is beszéljünk, aki egy nőt a dohányzás abba-hagyására kérni merné, vagy finomabban kifejezve ilyen udvariatságra tudna vetemedni, el sem képzelem. Evvel ugyan nem azt kívánom jelezni, hogy én, mint egy világá szóló hatalommal bíró, igazságos, de mindig csak az emberiség javát akaró kényur, nem csak az általános, de tiltkos szeszivást és dohányzást, akár súlyosan büntető következmények mellett is el nem tiltanám.

Hogy az államok ezen nehéz milliárdokat

elemesztő jövedelemforrás nélkül hogyan boldogulnának, ezen törjék a fejüket a földkerekségén olyan sűrűn fölbujánózó financeniek, a kik között talán valódiak is lehetnek, ha mindjárt nem zöldgalléros egyenruhában járnak is. A szerencse különös kedvezése volt, hogy Fiumétől Budapest felé is ilyen félszakaszba jutottunk, a mely a fél elnevezést már csak azért is megérdemli, mert az a harmadik utas, kinek az ide elhelyezkedésre teljes joga van, ezt igénybe venni fél.

A visszautazást itt anticipálva, egy kis kitéréssel meg kell emlékeznem mult hó 4-én este 9-kor a gyorsai Fiume felé tett utazásunkról. Csak a mi hordárunk ügyességéből juthattunk az I. oszt. nemdohányzó kocsinak egy mélyen lefüggönyözött, csukott ajtóju nagy fülkéjébe. Abban egy fiatal, egymáshoz annyira közel ült emberpár volt, hogy ebből itelve mulhatatlanul fiatal házásoknak kellett őket tartanunk. A mi jelenlétünk dacára is ezen ülési módot még ölelkezésekkel és egyéb alig megfeleezett szeretékezésekkel tetézték. Később még egy házaspár és egy 10 évet meghaladott kis leányka is került szakaszunkba. A szeretékezés az ő általuk gyakorolt módon folyt tovább, miglen én utitársamnak fél, de hallható hangon azt mondtam, hogy Venezia 10-12 óra multán elérhető és ott mindig lehet a Hotelokban fiatal házásoknak való lakást kapni. Ez hatott annyiban, hogy a fiatal pár minduntalan kiment a folyosóra szeretékezni.

A mi tengerpartunkon az Európa-kávéház előtt mint régi ösmerősöket jóleső magyar szóval és jó meleg kávéval fogadtak, csakhogy ez is, mint minden, a magyar, horvát és ausztriai Rivierán tetemesen megdrágult, de nem a kereskedésekben, mert ott olcsóbb lett, hanem csak a kávéházak és vendéglőkben. Lesz még alkalmam az igen sok fogyasztási cikkben előállott drágaságról megemlékezni.

Lovrana volt tartózkodási helyül kitűzött célunk és mindjárt az első kínálkozó szalon-

hajóval, a Sirály-lyal 11 órakor délelőtt el is indultunk.

Lovranába déli negyed 1-kor értünk, ugyanazon szük poros mölön kiszállottunk, mely ezelőtt 12 évvel is szakasztott olyan volt, mint most. Annak szüksége, porossága, ha öntöznek ottan, sárosága még kellemetlenebb, mint annakelőtte, mert Lovrana bámulatos gyorsasággal fejlődik, temérdeken épült és épül és így nemcsak utas, hanem teher szállító kocsis is több fordul meg a keskeny kikötő töltésén, hanem sokszor a gyalog járók-kelöket leszorítja vagy elgázolással fenyegeti. Szébbnél-szebb javarészt idegenek befogadására szant épületek emelkednek bámulatos gyorsasággal. A minálunk látott építkezésmódtól elütően az állványok a belső oldalán vannak, mert azok a ki nem egyenlített vagy meredélyes sziklás oldalon fel nem állíthatók.

Annak, hogy itt az építkezési munkák körül sztrájkbaállás volna, nyomát sem láttam és az a sok ez évben megkezdett, részben be is fejezett, részben meglehetősen előrehaladott épület ilyenre a közelmultban nem enged föltevést. Igaz, hogy itt már január-február hóban meg lehet minden falazási munkát kezdeni, ami az itteni szegény és a mi népünknel kisebb igényű munkáosztálynak a télen is nyújt keresetet. Jóval előbb van ez, semmint minálunk a munkalehetőséggel nyomban megindulni szokott sztrájk állott volna be, amely a nők és gyermekek fokozódott nyomorgását, az este elégedetlenül, de színültig megtelt hazatérő család — nem fenntartók, hanem megrontók durva kifakadásait, de egyben a szeszt kíméző iparosok bő foglalkoztatását jelenti.

Az itt eltöltött 3 vasárnapon, nagy szomorúságomra, sok hangosan viselkedő ittas embert láttam. Előnyösen különbözik ezektől a tisztán olasz lakosságú vidék. Mert itt a nép már józanabb, takarékosabb. Minden politikálási szándék nélkül és egy népfajt sem akarván a másik lekiacsinylése okából kiemelni, mégis fölvetődik bennem az a gondolat, hogy az alkohol fogyaszt-

Szenes Adolf nagybecskereki tanárt, valamint a többi tisztviselőket is.

A közgyűlést Szenes Adolf elnök nyitotta meg. Megnyitójában vázolta a lefolyt év eseményeit, megemlékezett a leányiskola új tantervéről, és tüzetesen foglalkozott a nyugdíj kérdésével is. Erre nézve szenzáció számba menő határozatot hozott a gyűlés. Megállapítván, hogy a nyugdíj-kérdésben a tanárság óriási károkat szenved egy nem törvényen alapuló miniszteri rendelet miatt: pörös utra terelik a dolgot s a közigazgatási bíróság ítéletére bízzák a tanárság igazát. Ez eljárás költségeit szükség esetén közadakozással szedik össze.

Donszky Lukács, a központ képviselője tüzetes társadalmi propaganda folytatását indítványozza, amihez a közgyűlés nagy lelkesedéssel járult hozzá.

Jakab Dávid nagybecskereki tanár titkári jelentése következett ezután. A jelentés legérdekesebb vonása az, hogy az új rezsim működésének tulajdonítja a propaganda sikereit. A tegutóbbi másfél év alatt érte el a társaság azt a jelentékeny eredményt, hogy a hivatalos körök és a közvélemény egyaránt elismerték a reform ügyének elodázhatalan voltát. Oberst József pénztáros jelentését Szukk Antal ellenőr indítványára fölmentvényvel elfogadták, ugyszintén a költségvetést is elfogadták.

Érdekes vitára adott alkalmat ezután Jérome Róbert nagyszentmiklósi tanár előadása a jellemképzésről. Az előadó nagyobb gondot kíván fordítani a jellem képzésére és külföldi példákra hivatkozva kifejtette, hogy a fennálló önképzőkörök helyébe jellemképző körök volna létesítendők. Az erkölcs és jellem képzését a hitoktatástól elválaszthatatlannak tartja. A részletes tervezetet a jövő közgyűlésen mutatja be.

Lomoschitz József, Gokler Antal és Földes Miklós főszoalalása után Gokler Antal Földes Vilmos tanulmányát olvasta föl a tanterv hiányosságainak ideiglenes rendezéséről. Javaslatai fölött hosszabb vita keletkezett.

Donszky Lukács ismertette ezután a fizetésrendezési tervezetet. A kormány megnyitja ugyan a polgári iskolai tanárok előtt a VIII. fizetési osztályt, az igazgatói díjakat is emeli 200 koronával, azt is megígérte, hogy e díjakat is beszámítja a nyugdíjba; de ezzel szemben konstatálja, hogy a polgári iskola és más intézetek tanárainak fizetése között a különbség még nagyobb lesz. A közgyűlés ezt sérelmesnek találván, a tervezet ellen foglalt állást s kívánja, hogy szükség esetén rendkívüli közgyűlést hívjanak össze ebben az ügyben.

Tisztújítással fejezték be a közgyűlést. Az egész tisztikart újra megválasztották. Eszerint elnök Szenes Adolf, alelnök Gokler Antal, titkár Jakab Dávid, jegyző Pál Sándor, pénztáros Oberst József, ellenőr Szukk Antal.

A jövő évi közgyűlés valószínűleg Nagybecskereken lesz.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggeli 6 órától kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 3/45 óráig délután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délelőtt gőzfürdő. A kádfürdő reggelől este 7-ig nyitva marad.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és könyvtára nyitva van mindennap d. u. 5 órától este 10-ig. Vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától este 10-ig.

Október 29. Tanítógyűlés.

November 9. Közig. bizottság ülése.

— **Személyi hír.** Jankó Ágoston alispán tegnap hivatalos ügyben elutazott Nagybecskerekéről.

Ugyancsak elutazott ma Nagybecskerekéről Kornháber Adolf honvédezerede, miután megszemlélte a helybeli honvédezárlóaljat.

— **A jótékony nőegyesületből.** A nagybecskereki jótékony nőegyesület nyári szünetelése után folyó hó 10-én tartott választmányi ülésével ismét megkezdte áldásos működését. Az ülésen megjelentek: Steinitzer Géza elnök, dr. Mihálovich Özönné alelnök, Bánlaky Andrásné, dr. Brájer Lajosné, dr. Dukesz Mártonné, Hesse Edéné, Maurer Gyuláné, Mencer Lipótné, Müller Józsefné és öv. Zolkievics Leoné választmányi tagok. Az ülésen 50 szegény munkaképtelen s agg nő között 396 koronát osztottak ki s több folyó ügyet intéztek el.

— **A dunai monitorok lövőgyakorlatai.** Illetékes helyről vett értesülés szerint a dunai monitorok e hó 16. és 23-ika között Pancsova és Zimony környékén lövőgyakorlatokat fognak tartani, amit az esetleges félreértések és izgalmak elkerülése miatt a hatóságok közölni fognak mindazon községek lakosságával, amely községek és városok közelében a gyakorlatok lesznek.

— **Nyomdatulajdonosok gyűlése.** A vidéki nyomdatulajdonosok országos szövetsége tegnapelőtt tartotta meg Temesváron a közgyűlést előkészítő igazgatósági ülését Endrényi Lajos alelnöke alatt. Minthogy az egyesület kebelében egyenlenségek törtek ki, Endrényi Lajos elnök bejelentette, hogy az elnökségről lemond, lemondását azonban általános kérelemre, minthogy kilátás van arra, hogy a nézetkülönbségek a közgyűlésen elsimulnak, a közgyűlésig visszavonja. Mayer Rezső alelnök a kollektív szerződésről szól; ha azt — ugymond — becsületesen betartják, a béke biztosítható. Az egyesület reformálását fölsőlegesen tartja, minthogy ezt az ipartörvény fogja véglegesen szabályozni. Várna y pénztáros a tagok indolenciájáról panaszkodik; a tagdíjak elmaradása megbénítja az egyesület működését. Könyv S. Salamon titkár az ipartörvény tervezetéről referált. Végül a balesetbiztosításról és betegsegélyezésről szóló törvényt tárgyalták, amely súlyos terheket ró a nyomdatulajdonosokra.

Az ülés este 7 órakor ért véget. Délben lakoma volt a vendégek tiszteletére a Szarvas-szállóban.

— **Szerencsétlenség a vadászatban.** Könnyen végzetessé válható szerencsétlenség történt a napokban Grabácson egy vadászat alkalmával. Mint ugyanis Grabácrról jelentik, tegnapelőtt délben a község határában egy odaváló vadásztársaság éppen déli pihenőjét tartotta s mikor a kocsiról egy ülést le akartak emelni, a kocsin levő egyik fegyver elsült s a sörétek Neurohr Miklós földbirtokos állat érték és az álcsonatot súlyosan megsértették. A szerencsétlenül járt embert nyomban hazaszállították s a gondos ápolásnak köszönheti, hogy most már túl van a veszélyen.

— **Merénylet egy ügyvéd ellen.** Mint Temesvárról jelentik, izgalmas jelenet játszódott le tegnap a belvárosi Losonczy-téren. Egy Kozsokár Alexandru nevű sustrai földműves késsel neki támadt Frecot Menyhért dr. ügyvédnek, amiért ez végrehajtást fogantatosított ellene, illetőleg felesége ellen, a neki kölcsön adott 150 kor. erejéig. Kozsokár a délelőtti folyamán Frecot ügyvédi irodájában járt, ahonnan azonban kiutasították. Az öreg, hetven éves Kozsokár ekkor maga akar itélkezni; megleste Frecot ügyvédet és késsel megtámadta. Merénylete azonban nem sikerült. Az öreg, törődött román parasztot néhány bérkocsis hamarosan lefogta, a kést elvették tőle és átadták egy rendőrnek, aki Kozsokárt bekísérte.

— **Bérkocsis-sztrájk Pancsován.** Pancsováról írják: Annyi sok sztrájk után a bérkocsisok is sztrájkolnak Pancsován. A sztrájkra egy rendőrkapitányi intézkedés adott okot. A bérkocsisok ugyanis nincsenek megelégye azzal, hogy a Ferenc József-tér közepén jelöltek ki helyet számukra, mert — szerintük — ott az idő viszontagságainak állandóan ki vannak téve. A bérkocsisok nemcsak felebbeztek ezen rendelet ellen a tanácshoz, hanem ellene sztrájkjal is demonstrálnak. A tanács szombaton foglalkozott a bérkocsisok felebbezésével és megváltoztatta a rendőrkapitányság intézkedését, amennyiben a régi állomáshelyeket hagyta meg. Ezzel azután a sztrájk véget ért.

— **A szokás hatalma.** — Közvetítő: Hallom, hogy ön nőszülni akar. Felajánlom szolgálataimat.

Ur (kereskedő): Sajnálom, de én csak termelőtől veszek.

— **Marólugot ivott.** Mint Pancsováról jelentik, Paske Lipót ottani magtáros a napokban reggel elment hazulról munkáját végezni. A felesége szintén elment hazulról s 10 hónapos Imre kis fiát a 14 éves Nagy Rozália nevű cselédjére bízta. Mire a szülők haza jöttek, a kis gyermek halott volt. Az elfogott cseléd azt vallotta, hogy a kis gyermek kezéből kivette a maróluggal telt üveget és ivott belőle s ennek következtében halt meg.

tás nagysága nem fokozódott e még azáltal is, hogy a Quarnero, Isztria, az egész tengerpart rohamosan elszlávosodott egész le Cattaróig. Igaz, hogy már Dalmácia termékenyebb részein a nagymértékű szállótermelés és borszürés, az emberiség átkát, az égetett bort, vagy jobban mondva vízzel kevert szesz fogyasztását némiképpen kiszorítja. Amellett, hogy Lovrana bámulatos gyorsasággal szépen épül és fejlődik, hogy élénksége a helyi gőzösök megszorított járata, de még inkább az innen Abbázia, Voloska és Matugileig menő villamosvasutal nagyban fokozódott, azért egyetlen utja, az országút, a fogvatekos, néha el is maradó, öntözés okából ropant poros.

Mint már említettem, a hajójáratok száma lényegesen meg lett szaporítva Lovrana, Abbázia és Fiume között. Ezenföül villamoskocsi minden 20 percben megy és jön Lovrana és Voloska között. Nagy hiba, hogy a sineket nem rakták egészen a Molóig, ez Lovrana község ellenkezése okából maradt el. Most azonban a község ennek megtörténéséhez nemcsak akaratával, hanem néhány ezer koronájával is hozzá fog járulni, úgy, hogy ezen 500—600 mtr. tehető részt is folyó évi december havában elkészítik. Itt még azt is meg kell említenem, hogy Voloskától Fiuméig is ki fogják építeni a villamosvasutat, itten pedig amugy is majdnem a város határáig, az u. n. Conthridáig jár már évek óta a városi villamos. Tehát közlekedés tekintetében bőséges kényelem, sőt olcsóság állott elő, még azáltal is, hogy valamely horvát társaság egy „Péter

Zrinjszki“ nevű kis gőzhajót járat Fiuméből Abbáziáig, amelyen az egységes ár fejéknént 20 fillér. Nyomban a Magyar-Horvát t. h. r. t. is egy hasonló gőzöst bocsátott vízre ugyancsak ilyen ár mellett, ennek neve „Istriano“. Magam is mentem rajta úgy, hogy utam Fiuméből Lovranáig került 20 fillér hajón, 40 fillér villamoson, összesen 60 fillér. — Billiger schon man kann nicht. Ami különben az olcsóságot, meg a drágaságot illeti, tudni és kérdezősködni, sőt alkudni is lehet, meg kell is. Lehet 2 szobélyre 1 szobában lakást és teljes ellátást kapni 14—16 koronáig egészen jól is, meg rosszat, majdnem degutansat is.

Azoknak, kiknek teljes ellátás kinálkozik olyan helyen, ahol étlap szerint is lehet étkezni, az ebbe való menést nem ajánlanám. Megpróbáltam én nemcsak rosszabbul, de rosszabban is lettem kiszolgálva. Mikorra már szóval is kifejezést adtam azon több nap óta tapasztalt hátrányok, az ott már több év óta alkalmazott magyar fizető pincér azt mondta, hogy ő ezt már előbb is szerette volna közölni, mert ez elsősorban a pincéreknek is hátrány, de meg a vendégnek is. A tengenyi sok Quarnero vidéki penzióban van néhány előkelő olyan is, hol az étel felszolgálási idő betartása mellett, külön is lehet ülni, de ide is csak a körül járó tából lesz kiszolgálva, tehát mindenkinek egyenlően. Ilyen penziókban nincsen étlap szerinti kiszolgálás. Ezt már lehet igénybe venni, ha mindjárt csekély ráfizetéssel is, mert ilyen is van. Lovrana különös előnye a nagy kényelmű két fürdőház. A Quarnero nevű előbb Maddalana és a Praha. Az előbbeni a Quarnero

társaságé, az utóbbi a város és néhány magán társtulajdonosé. Mindegyik vagy 100 fürdőkabinnal bír; kitűnő jól fővenyezett aljjal és jól működő édesvízi zuhanyokkal.

A Quarnero fürdőháztól, részben csak igen szép árnyékos ut vezet a tengerpart mentén lkáig. Ez nem sokára megszakítás nélkül lesz odáig elkészítve. Mikor egy döntő befolyásu ottani urtól ezt megtudtam és megkérdeztem, hogy miért nem létesítenek ilyen Strandsétát dél felé a Molóig, a válasz az volt, hogy akkor a legtöbb Lovranába kerülő idegen, a helységen nem menván keresztül, ott szivart, anzikkot vagy más efféle csekélységet nem vásárolna, egy kis söröcskét, spritzert, villasat vagy uszonát be nem kebelezne. Nohát kérem, ilyen szempontokat hangoztattak akkor, mikor hazánkban a Ferencsatorna épült, mikor a temesvár—báziási vasúti vonal készült, ugy mondják Csakován, de még Nagybecskereken is akadt a N. K. N. B. V.-ak ilyen szempontból ellenzője, ki azonban mint vagyonos, tehát okos ember, már jórögen hunyta le szemét a kevésbé okos utódok és utókor intő példájaként. Mikor a nevezett tekintélyes ott nagy vagyonu urral beszéltem, azon sajnálatomnak is adtam kifejezést, hogy itt olyan keveset öntöznek és a köztisztaságra is nem fordítanak elég figyelmet. Azt a választ nyertem, hogy Lovranának egyetlen utján és utcáján bonyolódik le az egész forgalom, így tehát a hegyoldalban történő építési anyag is ezen lesz kocsikon elszállítva. Nem elég ez, az egyetlen öntöző kocsi szeret elromolni. Azon kérdésemre, hogy miért nem alkalmaznak

FIGYELEM!	FIGYELEM!	FIGYELEM!
	PETRY JAKAB :: NAGYBECSKEREK	
Ajánlja az igen tisztelt vevőközönségnek becses figyelmébe dusan felszerelt raktárát a legújabb fazonban és legizlésebb kivitelben készült		
férfi, női és gyermekruháit, valamint férfi- és fiu-kalap különlegességeit,		
nemkülönbén a legjobb minőségű bel- és külföldi szöveteket feldolgozó mérték utáni szabóságát, ugyszintén a saját műhelyében és felügyelete alatt készült női szőrmekabátokat, colliereket és karmantyukat. Nagy választékot tart szőrmével bélelt saját készítményű vadász- és gazdász-kabátokból, asztrachán és másnemű prémsapkákból, valamint uyers prémekből is. Elfogad mindennemű szőrmearu készítest vagy új fazonra való izléses átalakítást.		
JUTÁNYOS ÁRAK.	PONTOS KISZOLGÁLÁS.	
895—x 6		

A visszatetsző szaga és ize következtében oly nehezen bevehető csukamájolaj végre jó ízű és könnyen emészthető állapotban kapható a híres „Skott-féle Emulsió”-ban, mely minden gyógyszerárban árusítottatik. (c)

Színház.

* A biboros. Kitűnő operette előadások után fokozott örömmel láttunk tegnap este a színházban igen jó drámai előadást. Parkernek Európaszerte nagy hatást keltett darabját „A biboros”-t adta ugyanis a szintársulat olyan gondos és sehol sem zökkenő előadásban, amelyért igazán csak díszét illeti a társulat minden tagját. A darab Firenze fénykorából, a Mediciek, Strozziak, Chigiek aranykorszakában és tükön öntött vérben fürdő idejét varázsolja a színpadra. A gazdag Chigi szép Filiberta lányát ketten is szeretik, ketten is kéri. Strozzi, a hevesvérű hadvezér és Medici, a Medici Cosimo biboros öcsese. Mivel a lány Medicit szereti, Chigi megtagadja Strozziától a kezét. Ez egy sejtelmes olasz éjszakán leszurja az ellenkező apát. Elszökik. A fiatal Medici találja meg a holttestet és szerencsétlenségére, lehajolva, elveszti a vértöcsében a nevével ellátott törét. Így őt tartják a gyilkosnak és bár a biboros öcsese, mégis börtönbe vetik. Strozzi megvallotta ugyan a biborosnak bűnét, de ez mint pap, a gyónás titkát el nem árulhatja. Tudja, hogy öcsese ártatlan, még sem tehet semmit. Strozzi vezeklésül háboruba megy, ahonnan diadalal tér meg. És hajlandó jelentkezni a vizsgálatot vezető szenátornál és bevallani bűnét, ha Filiberta, a fiatal Medici jegyese, neki adja magát. A biboros főhíróborodik, de nem árulhatja el a gyónás szentségét. Hanem eselhez folyamodik. A bűnyűvet vezető szenátort magához hívja és elrejt egy oszlop mögött, azután olyan beszélgetésbe ugratja Strozsi, amiből világos, hogy ő a bűnös. A lelelkedő szenátor előlép és elfogja az igazi bűnöst. Medici szabad lesz és elveheti választottját, Filibertát. — Ez röviden a darab tartalma, amelynek hatását és szépségeit a tegnapi előadás mindenképpen érvényesítette. A nehéz címszerepben Remete Géza a legjobb alakítást nyújtotta. Mindvégig diszkrétan és finoman játszotta a biboros Medici szerepét s drámai erővel rajzolta meg a gyónás titkával terhelt pap küzdelmét az igazságos emberrel s a szerető testvérrel, amelyet a szerep egyesít.

szivattyukat, amelyekkel az öntözésre a mindenféle kapható tengervízét használnák öntözés céljára; a válasz az volt, hogy a tenger víze uttörözésre azért nem alkalmas, mert az így öntözött ut nehezebben száradna, de másrészt az uttessen lévő igavonó állatoktól származó ürületek a tenger vízében levő jódossal az egészségre ártalmas vegyi összetételbe kerülve, mint légfertőzők hatnának kártékonyan. Persze sürűbben alkalmazott uttörés által ezen hátrányt tetemesen lehetne apasztani, ezt gondoltam én.

Ezen fölül pedig a házi szemét nem lesz kihordva, hanem árkokba, tengerbe dova. Történi ez különösen a Loque tóhoz vezető főut menti árkokban. A jóságos természet azonban az ottlétünk elején 8 napon át gyakori bő esőzéssel segített annyira, hogy a nehezebb tárgyak, mint p. o. kilukadt vasedények és nehezebb törött agyag edények maradtak csak ott vissza. De jövő évben ezen talán a behozandó gyógytaksa (felhőtt után naponként 40 fill., gyermek után 20 fill.) segíteni fog. Mert hiszen a gyógytakstát követni kell (Wo) Kurka-pelle csak nem fog törött fazekakkal versenyezni keln, meg akkor talán a Voloseában székelő Sanitäts-Commission ide is kiterjesztendő javaslatot tevő figyelmét. Ugyanis az általam említett, ur azt mondta, hogy a Comissio nélkül az itteni helyhatóság nem intézkedhetik. Hogy a Sanitäts Comissio hogyan javasolnak és a hatóságok meg hogyan intézkednek, arról e sorok írójának saját tapasztalatai vannak szűkebb hazájából. De nem hiába élünk a haladás korszakában, mert most már nem is javasolnak, csak mindég hol intézkednek, hol meg nem intézkednek.

Akik nem szeretik a felette nagy emberáradatot, nem akarnak a Kurpark és Quarnero kávéház előtt diszelgő közönség előtt maguk is diszelegni, azoknak ajánlatosabb Lovrana, mint Abbazia. Dacára a bőséges öntözésnek, azonban por Abbaziában is van, de sokkal kisebb mértékben és sok helyütt rossz szag is van, ami részben a nem mindenütt sikerült 3 év előtti létesített csatornázásból is ered, már pedig ennek teljes bevalásával Abbazia egészen ideális üdülő és indikáció esetén gyógyhely is volna.

Menezzer Lipót.

A közönség mindvégig feszült figyelemmel kísérte játékát s a felvonások után többszörösen a lámpák elé hívta szép alakításáért, amely még azokat is kielégíthette, akik elsőrangú drámai művésztől látták a szerepet. Mellette Filiberta szerepében Halasi Mariska emelkedett ki finoman jellemző és mégis drámai erejű játékával s Radványi Dezső Strozzi ellenszenves szerepében, aki a kegyetlen szenvedélyes harcost minden tuzástól menten találóan ábrázolta. Szép drámai alakítást nyújtott azonban B. Fehér Laura is mint a Mediciek anyja, hasonlóképpen Gózon Béla a fiatal Medici szerepében; de jók voltak a kisebb szerepekben Halasi Béla, Virányi Sándor, Haraszti Vilma s általában a többiek szintén. Közönség meglehetősen szép számmal volt, de az előadás zsebtől hízta érdemelt volna. Felvonásokban a katonazenekar hangversenyzett s néhány klasszikus zeneszámot adott elő kitűnően s a közönség élénk tetszése mellett. (S—s.)

TÁVIRATOK

A delegációk.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál” ered. táv.) A magyar delegáció külügyi albizottsága tegnap délután Széll Kálmán elnöklésével ülést tartott, amelyen a külügyi exposé és költségvetést tárgyalta. A delegáció a tegnapi ülésen, mely este 9 óráig tartott, az egész költségvetést elintézte s ez a szokatlan gyorsaság politikai körökben élénk fellévést kelt.

Az ülésen Széll Kálmán indítványára mindenekelőtt kikapcsolták Bosznia és Hercegovina államjogi helyzetének kérdését s ezzel jelezvén, hogy a kérdés nem tartozik a delegációra.

Ezután Aehrenthal báró közös külügyminiszter szólalt fel s Bosznia és Hercegovina annexiójáról szólva, azt a bizalmas jellegű felvilágosítást adta, hogy az annexió kérdésében a hatalmak álláspontja az volt, hogy az annexióhoz való hozzájárulásuk, illetőleg annak tudomásul vétele csak az annexió tényleges végrehajtása után történhetik. Ezért kellett tehát az annexiót előbb végrehajtani és csak azután fordulni a tudomásulvétel iránt a hatalmakhoz, hogy azok fait accompli előtt álljanak.

Ezután Thorczyk előadó ismertette a költségvetést, amelyet a bizottság többek felszólalása után letárgyalta és elfogadott.

A magyar delegáció ülései ma szünetelnek. Holnap, szerdán délelőtt a tengerészeti albizottság, csütörtökön délután pedig a hadügyi albizottság tart ülést. Az osztrák delegáció 19-éig nem tart ülést.

A spanyol anyakirálynő Budapesten.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál” eredeti távirata.) A spanyol anyakirálynő ma délben Budapestre érkezett. A királynőt a pályaudvaron a király fogadta a Budapesten időző főhercegekkel és udvari méltóságokkal. A pályaudvarról a fejedelmi vendég a királylyal a várba hajtatott. A spanyol anyakirálynő ma délután megtekinti az Erzsébet-muzeumot, azután Mosonba utazik Frigyes főherceghez.

A miniszterelnök Budapesten.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál” eredeti távirata.) Wekerle Sándor miniszterelnök, aki két napig nevével temesmegyei klopodiai birtokán tartózkodott, tegnap visszaérkezett a fővárosba.

A választói jog.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál” eredeti távirata.) Ma délelőtre ismét 40 képviselő volt hivatalos Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszterhez, aki a választói jog tervezetét ismertette meg velük.

A balkáni események.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál” eredeti távirata.) Belgrádi jelentések szerint ott még folyton tart ugyan az izgalom, de ez már csak külső lármában nyilvánul

s háborúra valójában már senki sem gondol. A lármás hangulatot is mesterségesen tartják fenn, hogy Szerbia ellentállásának külső kifejezése legyen.

Mint Cettinjből sürgönyzik, Antivariban egy csoport ember a magyar-osztrák konzulátus előtt tüntetett és beverte a konzulátus épületének ablakait. A tüntetés hírének vételére Nikita fejedelem automobilon Cettinjből Antivariba ment és teljes díszben megjelent a konzul előtt, akinek sajnálkozását tolmácsolta.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Szófiából sürgönyzik: Ferdinánd bulgár király tegnap délelőtt vonult be Szófiába. A király az egyik Szófia előtti állomason kiszállt a vonatból és kíséretével lóháton vonult be a bulgár fővárosba. A királyt fényes ünnepegyességgel fogadták s óriási néptömeg lelkes ovációkban részesítette. A bevonulás napján az összes intézetek és üzletek zárva voltak.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Konstantinápolyból sürgönyzik, az ottani magyar-osztrák nagykövet tegnap szóbeli jegyzékkel tiltakozott a magyar és osztrák áruk ellen rendezett bojkott miatt.

Egy Berlinbe érkezett szentpétervári jelentés azt mondja, hogy több orosz tiszt hosszabb szabadságot kért, hogy Szerbiába mehessen s a szerb hadseregbe lépve, Ausztria-Magyarország ellen harcolhasson.

Határidő-üzet.

Budapest, okt. 13. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre 1908.)	23.98
Buza (április 1909.)	24.38
Rozs (októberre 1908.)	19.66
Rozs (áprilisra)	20.38
Zab (októberre 1908.)	16.66
Zab (áprilisra)	17.14
Tengeri (októberre)	14.90

Közgazdaság.

□ A temesvári gazdasági kiállítás ki-tüntetettjei. A temesvármegyei gazdasági egyesület rendezte baromfi, házinyul, bor, galamb és gyümölcskiállításon tegnap itélkezett a jury, amelynek ítélete alapján a következő torontáli kiállítók kaptak kitüntetést:

Fehér orpingtonért első díjat Gyertyánfy Lászlóné Gyér. Emdeni libakért ezüst érmet Gyertyánfy Lászlóné Gyér, bronzérmes Buding Adolf Billéd. Pulykákért állami ezüst érmet Gyertyánfy Lászlóné Gyér. Nyulakért arany érmet Waldek Matyás Csene. Egy ezüst érmet Klein József Csene. Dícsérő oklevél Klein József Csene. Schack Károly Bánlak. Ság László Ernestszáza. Kék óriások. Ezüst érmet özvegy Müller Lajosné és Kemény Géza Törökbecse. Elismerő oklevél: Hampel Károly, Jeszenszky Ignác Nagyikinda, Frech Jakab Perlasz. Ezüst szürkékért arany érmet: Liphay Frigyes báró Lovrin. Elismerő oklevél: Ság László Ernestszáza. Dícsérő oklevél: Jeszenszky Ignác Nagyikinda, Pető István Billéd. Aranysárga nyulért arany érmet: Liphay Frigyes báró Lovrin. Orosz nyulért arany érmet: Frech Jakab Perlasz. Egy ezüst érmet: Röttinger József Lovrin. Elismerő oklevél: Röttinger József Lovrin. Black and tan. Egy arany érmet: Liphay Frigyes báró Lovrin. Japán nyul. Egy arany érmet: Reitter Ede Lovrin. Hollandi. Egy ezüst érmet: Lélek Károly Törökbecse. Elismerő oklevél: Liphay Frigyes báró gyűjteményes kiállításért. Galambokért. Arany érmet: Bahrmüller Viktor, Mairovitz Rezső. II. díj: Bahrmüller Viktor, Rosenfeld Mór. III. díj: Horváth István. IV. díj: Rosenfeld Mór Nagybecskerek. Kacsákért. Díszoklevél és arany érmet: Gyertyánfy Lászlóné.

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Béret 13. sz. VÁROSI SZÍNHÁZ. 15. előadás.

Ma, kedden, 1908. évi október hó 13-án:

KATI BACSI.

Énekes bohózat 3 felvonásban. Írták: Sylvaine és Gascogne.

Holnap, szerdán, 1908. évi október hó 14-én:

VIGŐZVEGY.

3827.
1908. szám.

Nagybecskereki magy. kir. kincstári Ispánság.

Árverési hirdetmény.

A magyar királyi kincstári Ispánság által közhírré tétetik, hogy a nagybecskereki kincstári uradalomhoz tartozó és Csenta község határában fekvő „Mali és Veliki Kulpin“ elnevezésű ingatlanon a folyó évben részes termelésre kiadott tengerinek a kincstári uradalmat megillető része **lábbon** nyilvános árverés útján a helyszínen folyó évi október hó 21-én reggel 9 órakor készpénzfizetés ellenében eladatni fog.

A tengeri a részes termelő által művelt 2—5 holdas parcellákban külön-külön leendő nyilvános árverés útján értékesítve.

A részes termelők kötelezve vannak a tengeri letörésére, a szár levágására, a föld kitisztítására s a kincstári uradalmat illető eső, szár, tök és egyéb a földben levő termény Csenta községbe való behordására.

Az árverés az alább feltüntetett részletekben és kikiáltási ár mellett történik. Részletes feltételek a nagybecskereki kir. kincstári Ispánságnál a hivatalos órák alatt megtudhatók.

Parcellaszám	Terület		Kikiáltási ár	Parcellaszám	Terület		Kikiáltási ár
	hold	ö-l			hold	ö-l	
1	2	800	Tengeri termésnek fele része	17	4	—	Tengeri termésnek fele része
2	3	800	” ” ” ”	18	2	—	” ” ” ”
3	5	800	” ” háromötöd ”	19	3	—	” ” háromötöd ”
4	5	—	” ” ” ”	20	4	800	” ” ” ”
5	5	—	” ” ” ”	21	3	—	” ” ” ”
6	5	—	” ” ” ”	22	5	—	” ” ” ”
7	5	—	” ” ” ”	23	5	—	” ” ” ”
8	5	—	” ” ” ”	24	5	—	” ” ” ”
9	5	—	” ” ” ”	25	4	800	” ” ” ”
10	5	—	” ” ” ”	26	4	—	” ” ” ”
11	5	—	” ” ” ”	27	5	—	” ” ” ”
12	5	—	” ” ” ”	28	4	—	” ” ” ”
13	5	—	” ” ” ”	29	5	—	” ” ” ”
14	5	—	” ” ” ”	30	5	—	” ” ” ”
15	5	—	” ” ” ”	31	4	—	” ” ” ”
16	3	800	” ” fele ”	32	2	—	” ” ” ”
				33	1	—	” ” fele ”

Nagybecskerek, 1908. évi október hó 9-én.

(927—1.1)

A legjobb saját termésű

RÁMPÁS

1 liter **30** krajcár,

csak **KONKOLY SÁNDORNÁL** kapható

:: Kinizsi-utca ::

volt Sehnagl-féle házban.

(925—32)

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult házi szer, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult községekben, osztrák és meghűtéseknek, bedörzsöléskeppen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ara üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és ügyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerértára az „Arany oroszlánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Mindennapi szétküldés.

881—26.2

2641/1908. sz.

Alibunari járás főszolgabírája.

Pályázati hirdetmény.

Ferdinándfalva községében ezidő szerint helyettesítés útján betöltött, évi 1000 korona fizetéssel javadalmazott községi **segédjegyzői állás** választás útján leendő betöltése céljából ezen állásra pályázatot hirdetek.

Felhívom pályázni óhajtokat, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényeket hozzám **okt. 24-ig** nyújtsák be.

Alibunár, 1908. évi október hó 6.

924—3.2.

Radonics,
főszolgabíró.

Magyar kir. kincstári Ispánság.

Kereskedelmi iskolát

végzett fiatallembert

irodai gyakornokul

kezdő fizetéssel keres

özv. **GUTTMANN JAKABNÉ** cég

Nagybecskerek.

926—1.1

BUIZÁSI PHÖNIX

ÁSVÁNYVIZ

**KITÜNŐ HATÁSÚ VESÉ- ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL
SZÉNSAVDUS, KELLEMES, SAVANYKÁS ÍZŰ, VASMENTESÍTETT
rendkívül üdítő asztali víz.**

ÜDÍT GYÓGYIT! ORVOSILAG AJÁNLVÁ!

lvogy gymódra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemé-
dence idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, a lég-
utak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kítő hatá-
sának bizonyult. — Prospektust kívántra küld a ferráskeszétség.

Muschong buziási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdőn.

Nagybecskereki főlerakat: **WEHNER JÓZSEF** ügynöksége. Kapható
Schlesinger D. fűszerkereskedésben (a főportával szemben), minden
fűszerüzletben, vendéglőben és kávéházban. 791—163.139

GYÁROSOKNAK, KERESKEDŐKNEK ÉS IPAROSOKNAK SAJÁT ÉRDEKÜK,

hogy gyártmányaikat, áru- és ipareikkeit mennél többet hirdessék. — A hirdetések 1900. évi
július hó 1-je óta bélyegmentesek és annyira olcsók, hogy aki nem hirdet, az maga ellen vét.

HIRDETÉSEK FELVÉTELEK A „TORONTAL“ KIADÓHIVATALÁBAN.